

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

รุ่มบ่อสร้าง

ทะเบียนเลขที่ สช 52100028

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รุ่มบ่อสร้าง คำขอเลขที่ 49100023
ทะเบียนเลขที่ สช 52100028 ซึ่งมีรายการทางทะเบียน ตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2552

ประกาศ ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2552

(นางพวงรัตน์ อัครพิศิษฐ์)

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

คำขอนี้มีผลตั้งแต่วันที่ขึ้นทะเบียน 1 มิถุนายน 2549

(นางปัจฉิมา ธนสันติ)

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

30 ก.ย. 2556

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ร่มบ่อสร้าง

(1) เลขที่คำขอ	49100023	ทะเบียนเลขที่	สช 52100028
(2) วันที่ยื่นคำขอ	1 มิถุนายน 2549	วันที่ขึ้นทะเบียน	1 มิถุนายน 2549
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	สหกรณ์ร่มหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ร่มบ่อสร้าง ที่อยู่ 124 หมู่ 3 ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 50131		
(4) รายการสินค้า	ร่มที่ทำจากผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าดิบ ร่มทำจากกระดาษสา ห่มบนโครงไม้ไผ่		

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ร่มบ่อสร้าง (Bor Sang Umbrella) หมายถึง ร่มที่ผลิตในเขตอำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทำจากผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าดิบ ร่มทำจากกระดาษสา ห่มบนโครงไม้ไผ่ ที่มีตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ มีสีสันงดงาม และมีการวาดลวดลายต่างๆ บนร่ม เช่น ลายดอกไม้ ลายนก ลายไทย ตามกรรมวิธีที่สืบทอดต่อกันมา ร่มบ่อสร้างใช้ได้ทั้งกันฝนและกันแดด

ลักษณะของสินค้า

ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง เป็นทรงกลม ที่มีขนาดตั้งแต่ ขนาดตรีศมี 3-100 นิ้ว ความกว้างของร่มและความยาวของคันร่ม มีสัดส่วนประมาณเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางของร่ม
- ลวดลาย มีการวาดลวดลายโดยจินตนาการจากธรรมชาติ เช่น ลายดอกไม้ ลายนก ลายผีเสื้อ รวมทั้งลายไทยต่างๆ
- พื้นผิว วัสดุที่ใช้ห่มร่ม ได้แก่ ผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าดิบ กระดาษสา ทาสีน้ำมัน เพื่อใช้กันฝนและกันแดด เป็นสีต่างๆ เช่น สีแดง ส้ม เหลือง ฟ้ำ เขียว ขาว ชมพู เงิน ทอง และสีธรรมชาติของน้ำมันมะพร้าว

กระบวนการผลิต

การทำหัวและตุ้มร่ม

- (1) ทำจากไม้เนื้ออ่อน ได้แก่ ไม้ตีนเป็ด ไม้ส้มเห็ด ไม้ตุ้มคำ ไม้แก
- (2) ตัดไม้ที่จะกลึงออกเป็นท่อน ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3-5 นิ้ว ยาวประมาณ 5-8 นิ้ว เจาะรูไว้ให้สามารถสวมเหล็กยึดไม้กลึงได้พอดี แล้วกลึงด้วยเครื่องมือโบราณ ซึ่งเป็นวิธีที่บรรพบุรุษใช้กันมาดั้งเดิม
- (3) ไม้แต่ละท่อนที่กลึงนี้จะสามารถกลึงหัวและตุ้มได้ประมาณ 4-5 อัน โดยกลึงให้ได้ขนาดที่ต้องการก่อน จึงนำมาตัดแยกออกจากกันอีกครั้ง

การทำโครงร่ม

- (1) ชีกลอนและคำทำจากไม้ไผ่บง (ไผ่ตง) ซึ่งมีความเหนียวและทนทานสวยงาม
- (2) ตัดไม้ไผ่ออกเป็นท่อนๆ ตามความยาวที่ต้องการใช้ในการทำร่ม นำมาผ่าออกเป็นไม้ชีกลอนและคำ ไม้ที่ผ่าออกแต่ละชิ้น จะทำการผ่าย่อยลงเป็นชิ้นเล็กอีกครั้ง เพื่อให้ได้ชีกลอนประมาณ 8-9 ชิ้น เหลลให้ตรงปลายเรียวยาว
- (3) ส่วนโคนไม้ไผ่ ทำการผ่ากลางแต่ไม่ตลอดแนวสอดใส่คำในภายหลัง เจาะรูด้วยสว่านพื้นเมืองโบราณ (สว่านมือ) 2 รู สำหรับร้อยด้ายเข้าโคนของคำ
- (4) การทำคำ โดยการเหลาไม้ตามขนาดที่ต้องการให้เป็นชิ้นเรียวยาว เหลลทั้งโคนและปลายให้แบน เพื่อสอดใส่หัวและชีกลอนต่อไป ใช้สว่านเจาะเป็นรู 2 รู ในส่วนที่จะใส่ด้ายจากส่วนตุ้มและด้ายตรงกลาง ส่วนปลายใช้เหล็กแหลมลนไฟเจาะรู เนื่องจากถ้าใช้สว่านเจาะจะทำให้ไม้ไผ่แตกได้ง่าย

(5) ร้อยด้ายประกอบโครงรม โดยร้อยตามรูของซี่กลอนและค้ำทุกชั้น นำด้ายพันเข้าไปในช่องรูที่ทำไว้ตอนกลึงหัว ร่มและตุ้ม สอดซี่เข้าไปทุกช่องๆ ละซี่จนครบ ส่วนค้ำที่สอดใส่ในช่องตุ้มในลักษณะเดียวกัน มัดด้ายให้แน่น นำส่วนตุ้ม หงายและส่วนหัวคว่ำเข้าประกบกัน สอดใส่ค้ำเข้าไปในร่องกลอนที่ผ่าไว้ช่องละอันและร้อยด้ายให้ติดกัน

การทำกระดาษสา

(1) นำเปลือกของต้นสาแช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 24 ชั่วโมง หลังจากนั้นนำไปต้มกับขี้เถ้าหรือโซดาไฟ ประมาณ 3-4 ชั่วโมง เมื่อเปื่อยดีแล้ว จึงนำออกมาล้างให้สะอาด และนำไปทุบให้ละเอียดจนยุ่ย

(2) นำสิ่งที่ได้จากข้อ(1) ไปแช่ในบ่อน้ำซีเมนตร์รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดประมาณ 2 X 3 เมตร และลึกประมาณ 1/2 เมตร โดยบรรจุน้ำ 3/4 ของบ่อ ใช้ไม้คนให้ทั่ว จึงใช้ตะแกรงขนาดตามที่ต้องการ ซึ่งมีขนาดประมาณ 40x60 เซนติเมตร ตักเยื่อเปลือกไม้ในน้ำขึ้นมา นำไปตากแดดให้แห้ง เมื่อเนื้อเยื่อของเปลือกสาที่ตากไว้แห้งดีแล้ว จึงลอกออกเป็นแผ่น **กระดาษสา** ที่จะนำไปใช้หุ้มร่มต่อไป

การหุ้มร่มและเขียนลาย

(1) นำวัสดุที่จะใช้คลุมร่ม ได้แก่ กระดาษสา ผ้าฝ้าย หรือ ผ้าแพร นำมาคลุมร่ม โดยทาด้วยแป้งเปียกที่ผสม น้ำยางผลตะโกที่เตรียมไว้ 2 ครั้ง ริดให้เรียบด้วยมือ ใช้กรรไกรตัดปลายตามโครงรมที่คลุม นำร่มไปตากให้แห้ง และนำมาทาด้วยแป้งเปียกล้วน นำไปตากแดดให้แห้งอีกครั้ง

(2) แป้งเปียกที่ใช้ในการทาร่ม ได้จากการผสมแป้งเปียกกับยางของผลตะโก (นำผลตะโกทุบละเอียดดองประมาณ 3 เดือน) น้ำตะโกทำให้ร่มกันฝนได้และทำให้ร่มตึง

(3) ผสมสีฝุ่นหรือสีน้ำมันกับน้ำมันมะมือที่เคี้ยวให้เหนียว (น้ำมันมะพอก น้ำมันตังอิ๋ว) นำมาทาบกระดาษหรือ ผ้าที่หุ้มร่มด้านบนให้ทั่ว นำร่มออกตากแดดให้แห้งสนิท

(4) นำร่มที่แห้งแล้วมาทาสีทับอีกครั้งด้านบน และทาสีด้านในของร่ม เพื่อให้สีกลมกลืนกันดูสวยงาม นำออกตากแดดให้แห้งอีกครั้ง

(5) นำร่มที่หุ้มและลงสีแล้ว มาประกอบคัน(ด้าม)ร่ม และใส่หัวร่ม

(6) นำร่มที่ประกอบแล้ว มาทำการเขียนลวดลายต่างๆ โดยไม่มีการเขียนแบบร่าง ซึ่งจะต้องเขียนโดยอาศัย ความชำนาญจากประสบการณ์ที่พบเห็นมาจากธรรมชาติ เช่น ลายดอกไม้ ลายนก ลายผีเสื้อ และลายไทย

การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลาก ให้ประกอบด้วยคำว่า

“ ร่มบ่อสร้าง ” และ/หรือ “ Bor Sang Umbrella ”

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบ ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 0 - 300 เมตร พื้นที่บางส่วนเป็นที่นาปลูกข้าว จากลักษณะทั่วไปของพื้นที่ ตามหัวไร่ ปลายนา จะพบไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ตีนเป็ด ไม้ส้มเห็ด ไม้ตุ้มคำ ไม้แก ไม้ไผ่เล็มเล็ก ที่นำมาเป็นวัตถุดิบ ใช้ทำ หัว ตุ้ม คันถ็กร่ม ส่วนพื้นที่ราบสูงบริเวณเชิงดอยจะพบ ไม้ไผ่ตง ที่มีความเหนียวและทนทาน นำมาใช้ทำ ซี่ค้ำ ม้า (สลัก) รวมทั้งใบลานที่นำมาทำ ปลอกลาน ต้นตะโกที่ใช้ น้ำยางผลตะโก เพื่อต้มผสมแป้งมัน และ ต้นมะมือ ที่ให้ น้ำมันมะมือ (น้ำมันมะพอก น้ำมันตังอิ๋ว) ใช้ผสมสีทาที่บนตัวร่ม กันฝน กันแดด

ลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้ในช่วงเดือนพฤษภาคม – เดือนกันยายน มีฝนตกชุก และในช่วงเดือนพฤศจิกายน – เดือนกุมภาพันธ์ มีอากาศหนาว เย็นและแห้งแล้ง

ประวัติความเป็นมา

เมื่อประมาณเกือบสองร้อยปีมาแล้ว พระอินตา จากสำนักวัดบ่อสร้าง เติบรุตงค์ไกล้ชายแดนพม่า ได้มีชาวพม่า นำกลดมาถวาย ท่านพิจารณาเห็นว่ากลดดังกล่าวสะดวกในการใช้และป้องกันได้ทั้งแดดและฝน จึงเดินทางเข้าไปในพม่า ศึกษาวิธีทำกลด และการทำร่มจากกระดาษสา นำมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านบ่อสร้าง จึงได้ผลผลิตออกมาสวยงาม สร้าง ชื่อเสียงอย่างรวดเร็ว และเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ขึ้น กลายมาเป็นหมู่บ้านบ่อสร้าง ซึ่งเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ที่ผลิต

ร่วมบ่อสร้างที่มีชื่อเสียง จนมีคำพูดว่า บ่อสร้างกางจ้อง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ จาก นครเวียงพิงค์ ในอดีต จนถึง เมืองเชียงใหม่ ในปัจจุบัน แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของล้านนา ศิลปวัฒนธรรม การแต่งกายขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษามารยาทของชาวเหนือ ที่งดงาม พุดจาไพเราะ อู่อำเมืองแสนหวาน ปันจักรยานการร่วม สีสันสดใส จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของชาวเหนือเมืองเชียงใหม่ ที่แม่หญิงปันจักรยานและกางร่วม เป็นภาพที่น่าประทับใจยิ่ง

จากปัจจัยทางธรรมชาติและปัจจัยจากมนุษย์ ทำให้ร่วมบ่อสร้างที่ผลิตขึ้นในแหล่งภูมิศาสตร์นี้ มีลักษณะที่แตกต่างจากร่วมที่ผลิตจากที่อื่น คือ มีรูปทรงสวยงาม ส่วนประกอบต่างๆ ของร่วม มีความเรียบร้อย กรรมวิธีการผลิตแม่นยำและประณีต ใช้วัสดุที่มีคุณภาพดี ร่วมบ่อสร้างจึงเป็น ร่วมที่ทำจากไม้ไผ่ เหลากสิ่งอย่างละเอียดสวยงาม หุ้มด้วยผ้าหรือกระดาษ สีสันสดใส มีลวดลายโดดเด่น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างดี

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตการผลิต ร่วมบ่อสร้าง อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดตามแผนที่

(8) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิต ในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ร่วมบ่อสร้าง
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ร่วมบ่อสร้าง

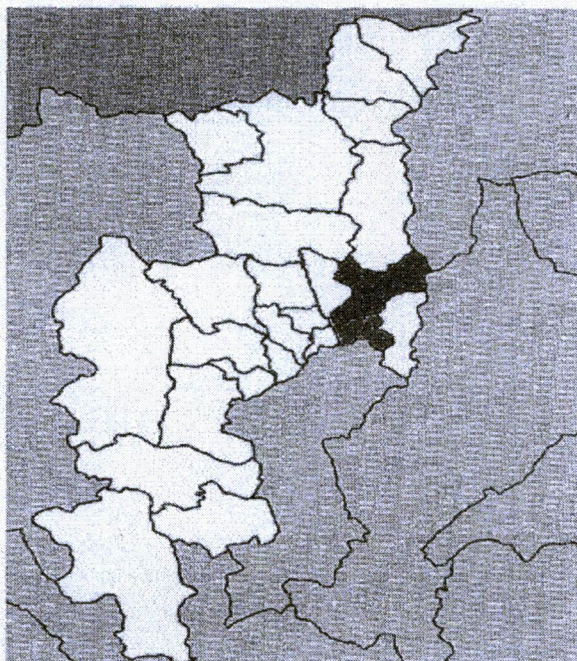
(9) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

(1) ร่วมบ่อสร้าง จะต้องมีการผลิตในเขตพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการผลิตข้างต้น

(2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตร่วมบ่อสร้าง รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ รุ่มบ่อสร้าง

แผนที่ทางภูมิศาสตร์เขตอำเภอสันกำแพง และอำเภอดอยสะเก็ด

ขอบเขตของการผลิต รุ่มบ่อสร้างครอบคลุม อำเภอสันกำแพงและอำเภอดอยสะเก็ด

จังหวัดเชียงใหม่

ทิศเหนือของอำเภอดอยสะเก็ด ติดต่อ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ของอำเภอสันกำแพง ติดต่อ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ทิศตะวันออกของอำเภอสันกำแพง ติดต่อ กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตกของอำเภอสันกำแพง ติดต่อ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่